

İSLAM'DA AİLENİN YERİ VE ÖNEMİ

Prof. Dr. Mehmet AYDIN
SÜ. İlahiyat Fak. Dekanı

İnsanlığın en temel sosyal kurumlarından birisi de Aile'dir. İnsanlık tarihinin uzun seyri içinde, zaman zaman Aile yapılarında bazı sapmalar görülmüşse de, Aile, toplumların vazgeçilmez sosyal ünitesi olma görevini daima korumuştur. İnsanlığın en eski sosyal organizasyonu olan Aile'nin teşekkülünde maddi öğelerden çok manevi öğelerin ağır bastığı her zaman görülmüştür. Çünkü aile fertlerini birbirine bağlayan, sadece ailede geçerli olan manevi değerlerdir. İnsanlığın en eski ailesinden bugünkü modern aileye kadar hep söz konusu olan, bu manevi değerler sistemi olmuştur.

İşte bunca köklü olan aile müessesesine, hayatı, topyekün kendi potasında bir değerlendirmeye tabi tutan İslam Dininde yeni boyutlar kazandırmıştır. Önce, İslam, bedbin bir dünya görüşüne yer vermediği için, dünyayı ve onun gerekleri olan herşeyi belli ölçüler içinde benimsemektedir. İnsan'ın dünya hayatında tabiatı gereği yaşamasını İslam, dünya görüşünün temeli olarak kabul eder. Bunun için de, İnsan'ın belli ölçüler içinde dünya zevklerinden, dünya nimetlerinden istifade etmesine izin verir ve teşvik eder. Hatta, dünya ile uğraşmayı, dünyevi şeylerle meşgul olmayı ibadet seviyesine kadar çıkaran İslam'dan başka bir din yoktur.

İslam, dünyaya, ne yahudiliğin pragmatist bakışı ile, ne de Hristiyanlığın ruhbanıyeti ile bakar. Böylece İslam, bir yandan insana ve dolayısı ile cemiyete yaşama sevinci sunarken; diğer yandan da bu seyir ortamında bir takım manevi sorumluluklar hatırlatmaktadır. Bu yaşama biçimi içinde fert, maddi yapısının gereği olan her türlü dünya nimetinden meşru bir çizgi içinde istifade hakkına sahiptir. Ancak onun bu nimetler karşısında yerine getireceği sorumlulukları da vardır. Fert bu sorumluluklar içinde hedef olarak, dünya ahiret dengesini kurmak zo-

rundadır.

İşte, İslamın dünya görüşü içinde yer alan önemli sosyal müesseselerin başında aile gelmektedir. Kur'anî mesajlar, insanlığın ilk ailesinin Hz. Adem'le Havva'dan meydana geldiğini ve Allah'ın onları cennete koyduğunu haber vermektedir.¹

Yine Kur'an-ı Kerim, Adem, Nuh ve İbrahim ailesinin seçilmiş aileler olduğunu ve diğer ailelerden üstün olduğunu bildirmektedir.² Böylece insanlığın üremesinin temel kaidesi olan aile hayatı, topyekün tabiatı olduğu gibi beşer dünyasında da bir erkek ve bir dişiden başlamakta ve insanın psikolojik ve biyolojik rahatlaması için gerekli olan eş'le birlikte olma olayı Cenab-ı Hak tarafından ilan edilmiştir.³ Bu keyfiyet Kur'an-ı Kerim'de şöyle açıklanmaktadır: "*Siz bir tek nefisten yaratan ve gönlünün huzura kavuşacağı eşini de ondan var eden, Allah'dır.*"⁴ Görüldüğü gibi insanoğlu huzura, ancak kendisine bir eş bulduğu zaman kavuşabilmektedir. Çünkü insan erkek veya kadın olsun, en çok yalnızlıktan şikayet etmektedir. İnsan aile hayatı kurunca, kendini yalnızlıktan kurtarmakta ve bir gönül dostu bulmaktadır. Artık bu dost, hiçbir arkadaşlıkta görülmeyen bir sıcaklığın ve güvenin dostluğudur. İşte bu sıcaklık aile sıcaklığıdır. Ayet-i kerimedeki, "*Gönlünün huzura kavuşacağı eş*" de bu ailedeki eş'dir. İşte çocuklar, bu sıcak yuvanın meyveleridir. Neslin çoğaldığı, manevi değerlerin aşılandığı, sevginin ve fedakarlığın modelleştiği aile yuvasının temelleri olan anne ve baba İslam'da dokunulmazlıkları olan değerli varlıklardır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şunları okuyoruz: "*Rabbin yalnız kendisine tapmanızı ve anaya babaya iyilik etmenizi emretti. İkisinden birisi, yahut her ikisi, senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa sakın onlara "öf" deme, onları azarlama! Onlara güzel söz söyle... On-*

lara acıyarak tevazu kanadını indir ve "Ya Râb, onlar beni çocukken nasıl terbiye ettilerse, sen de kendilerini (böylece) esirge" de.⁵

İslami mantık içinde anne ve baba buna layıktır. Çünkü anne denen varlık, çocuğuna dünyada eşi görülmeyen bir zahmete katlanarak sahip olmakta, çocuk doğduktan sonra da anne zahmet ve çile çekmeye devam etmektedir. Çekilen bu çile ve zahmetlere şüphesiz baba da ortaktır. Bunun için anne ve babanın yılda bir gün hatırlanması şeklindeki kutlamalar bizim öz kültürümüze yabancıdır. Biz anne ve babamızı senede bir gün değil, hergün hatırlamak ve onlara destek olmak zorundayız.

Allah'ın Rasulü de, aile hayatı için son derece önemli sosyolojik ve psikolojik değerler taşıyan sözler söylemektedir. Bir gün evlilik konusundaki tavsiyelerinde şöyle buyurmuştur: "*Kadınları yalnız güzellikleri için nikah etmeyin, muhtemeldir ki güzellikleri onları ahlâken alçaltır. Onlarla mallarının hatırı için de evlenmeyin, belki malları kendilerini azdırır. Kadınlarla dindarlıkları yüzünden evlenin.*"⁶

İslamiyet aile yuvasının sağlam temellere oturmasına çok önem vermiştir. Ahlâken iyi olan insanları, eşlerin araması ve yuvayı bu esas ölçü üzerine kurlmaları tavsiye edilmiştir. Çünkü, İslam'da aile, geçici bir ortaklık veya beraberlik değil; bir ömür boyu, birlikte olmak için yapılan bir sözleşmedir... İslam'da bu sözleşme, İslam'ın dünya görüşü içinde, hayırlı evlatlar yetiştirmek, millete yararlı insanlar büyütmek gibi bir hedef içermektedir. Bunun için Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır: "*Ailesini seven ve çocuk doğuran kadınla evlenin. Ben (kayamet günü) sizin çokluğumuzla diğer milletlere karşı iftihar ederim.*"⁷

Bu Peygamber sözünde, üzerinde durulan iki temel konu var: Birincisi ailesini sevmek, ikincisi de çocuk sahibi olmaktır. Aslında ailenin temel fonksiyonu da budur. Bugün Batı dünyasının en önemli sosyal problemlerinden birisi, arkadaşlığın, aile müessesesine tercih edilmesidir. Aile sorumluluğundan kaçan gençler, arkadaşlık hayatını tercih ederek, gününü gün etmekte ve çocuk sahibi olarak hürriyetlerini kısıtlamak istememektedirler. Bu sosyal problem karşısında Batı devletleri, bir dizi aile teşvik primleri önermektedirler.

İşte İslam dini aile müessesesi üzerinde böylesine dururken, hedefi, mutlu ve huzurlu bir toplum meydana getirmektir. Çünkü toplumun dejenerasyonu önce aileden başlamaktadır. Aile ne kadar sağlam temellere oturursa, toplum da o derece sağlam olabilmektedir. Yine bugün Batı toplumlarının içine düştüğü bir takım cinsel hastalıkların ana nedeni, hudsuz şekilde kabul ettikleri cinsel hürriyet bir sonucudur. Bu hürriyet, Batının kutsal kabul ettiği değerleri alt-üst etmiş, aile yuvasının kutsiyetini yıkmış, insanlara çılgınca bir başı boşluk kazandırmıştır. Aile, insanın serbestliğini yok eden bir mahkumiyet kurumu olarak kabul edilmiştir.

İslamiyet toplumu kurtarmanın en önemli vasıtası olarak aileyi düşündüğü için evlenme müessesesini kolaylaştırmış ve evlenmeyi toplumda daima teşvik etmiştir.

Allah'ın Rasulü şöyle buyurur: "*Ya Ali! Üç şeyi geciktirme: Vakti gelen namazı, hazırlanan cenazeyi ve dengini bulduğun bekar kadını...*"⁸ Dört şey Peygamberimizin sünnetindedir: "*Haya, güzel koku sürünmek, misvak kullanmak ve evlenmek. Allah, ruhaniyeti menetmiştir.*"⁹ Hadislerde görüldüğü gibi İslam'da evlenme olayı, şartlar tahakkuk ettiği zaman hemen gerçekleşmesi gereken bir olaydır. İslam'da evlilik, peygamberî bir sünnet olarak görülmektedir... Allah'ın Rasulü, evlilikte kadının isteyeceği Mehir'in hafif olmasını, "*Mehrin en iyisi az olanıdır.*" buyurarak belirtmektedir.¹⁰

Bugün ülkemizde mutluluk veren önemli konulardan birisi erkek veya kadın olarak gençlerimizin evlenmeye istekli oluşlarıdır. Batı ülkelerinde gittikçe azalan evlenme isteği, ülkemizdeki gençlerde oldukça canlıdır. Bu konuyu, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun dikkate alması ve bu konuda gerekli girişimleri yapması gerekir. Aslında Türkiye'ye bir Aile Bakanlığı'nın kurulması da şarttır. Evlenecek gençlere faizsiz ve uzun vadeli krediler verecek müesseselerin geliştirilmesi, Aile problemleriyle ilgilenecek organizasyonların kurulması, Türk-İslam aile yapısının bir gereği olarak görülmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi İslam'da Aile'nin teşekkülü sadece biyolojik bir ihtiyacın tatmini gibi basit bir nedene bağlı değildir. Aile, insanın ruhen ihtiyaç duyduğu diyalogun maddi ve manevi an-

lamda bir gerçekleşme mekanıdır. İslam ailesinde, erkeğin veya kadının taşıdığı sosyal mevki veya özellikler daima ikinci plandadır. İslam ailesinde önemli olan, karı ve kocanın ruhen uyum içinde olması ve aralarında iletişimin kurulabilmesidir. Bu iletişimin kurulması için ise yaşın veya sosyal statünün pek önemi yoktur. Allah'ın Rasulü Hz. Muhammed (s.a.v.) ilk defa aile yuvası kurduğu Hz. Hatice ile aralarında onbeş yaş gibi bir fark vardı. Ancak, dünyanın en mutlu aile yuvası örneğini verebilmişlerdi. Hz. Hatice ölünceye kadar başka kadınla evlenmeyen Peygamberimiz, mutlu bir aile örneği vermiştir.¹¹ Risaletin başlangıcında HİRA mağarasında ilk vahyin geldiği sırada korkan Peygamberimiz, ilk teselli bulmak üzere durumu muhterem zevcesi Hz. Hatice'ye açmıştır. O da, gerekli teselli yaparak, kendisinin peygamber olacağını söyleyerek onu teselli etmiş ve İslam'a ilk inananların arasında yer alarak bir kadının eşine duyacağı güveni eşsiz bir şekilde göstermiştir.

İslam ailesinde bilgi ve görgü ön planda tutulmuştur. İslamın en kötü gördüğü cehalet, aile içinde en kötü durumlardan biridir. Bunun için İslamiyet ilim öğrenmenin erkek ve kadına aynı derecede farz olduğunu haber vermektedir. Kur'an-ı Kerim'de şunları okuyoruz: "*Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?*"¹² "*Allah'dan hakkıyla korkanlar ancak alimlerdir.*"¹³ Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen bu ilmin sadece erkeklere tahsis edildiğine dair elimizde bir delil yoktur. Bu ilim aynı şekilde kadınlara da farzdır. Allah'ın Peygamberi de bir hadislerinde açıkça kadınları da ilim sahibi olmaya davet etmiş ve, "*İlim yapmak her müslüman üzerine farzdır*"¹⁴ buyurmuştur. Şüphesiz müslüman kelimesinden kadınları çıkarmak mümkün değildir. Zaten İslam bilginlerinin birçoğu yukarıdaki hadisin içine mutlak olarak kadınları da dahil etmişlerdir.¹⁵ Tahsilli bir erkekle tahsilli bir kadının kurdukları yuva, cahil bir erkekle cahil bir kadının kurdukları yuvadan, İslam nazarında daha değerlidir. Ancak buradaki tahsili yapanlar, kendi milletinin dinine, kültürüne ters düşmeyen, milletin değerlerine bağlı olanların yaptıkları tahsildir. Yani kendisiyle milleti arasında sosyal mesafenin açılmadığı insanların tahsildir. Ailede önemli kabul ettiğimiz diyalog, ancak böyle tahsil yapanların üzerinde gerçekleşmektedir. Ailenin

despotizme, zorbalığa, kaprise dayanmaması için ülkenin insanının, kendi özünüyle bütünleşen bir eğitimden geçmesi şarttır. Bugünkü sosyal ve kültürel problemlerin kaynağı, kendi öz kültürümüzden uzaklaşmaktır. Bu zaviyeden konuya yaklaştığımız zaman, kız çocuklarının tahsili de erkeklerin tahsili kadar önem taşımaktadır. Bir ülkenin kadınları ne kadar iyi bir eğitim görürlerse, o kadar iyi insanlar yetişir ve toplum rahat bir nefes alır. Bütün kötülükler cehaletten çıktığına göre, hep birlikte cehalete karşı savaş açmamız gerekir.

İslamda evlilik ve aile kurma, sorumluluğu birlikte taşıyabilecek insanlara tevdi edilmiştir. Ailenin iyi yürüebilmesi için bu sorumluluğu taşımak çok önemlidir. Bunun için özellikle bugün, ister kızların, ister erkeklerin evliliğe iyi hazırlanmaları şarttır. İslamiyet, zora dayanan evliliği kabul etmediği gibi, sorumluluk yüklenmekten kaçınan başıboş insanlarla da evlilik yapmayı tasvip etmez. Bizim ülkemizde, evliliğe genelde kızların hazır olması beklenir. Bu ise çok yanlış bir harekettir. Erkeklerin de evliliğe hazırlanması icabeder. Çünkü evlilikte iki kişinin serbest iradesi geçerlidir. O halde, evliliğin erkeğe ve kadına yükleyeceği sorumluluğu yerine getiremeyecek olanlar İslam'a göre aile kuramazlar. Bu durumda ailelere çok önemli görevler düşmektedir. Ailelerin çocuklarını evliliğe hazırlamaları gerekmektedir.... Bütün bunlar, İslami terbiye içinde verilmesi gereken hususlardır. Aksi takdirde toplumumuzda aile problemleri her geçen gün artacak ve bu milletin en sağlam sosyal müessesesi olan aile hayatımız, temelden sarsılacaktır. Özellikle bugün, modernite ve modernizm adına, aile hayatımız çok büyük yaralar almaktadır. Türk ailesi, her geçen gün, kendini besleyen temel kültür kalıplarından dışarı çıkarak, Batı aile modeli içine doğru ilerleme göstermektedir. Bu ise, Türk aile yapısının temellerinin çatlattırması bize duyurmaktadır. Türk ailesini korumanın tek yolu, ailemizde İslami değerler sistemine hayat hakkı tanımaktır. Feminist hareketlerin çığırından çıkardıkları Kadının Sosyal statüsü ve rolü konusunda İslam, erkek-kadın üstünlüğüne değil, erkek-kadın işbirliğine önem vermiştir. Ayırılmış statülerin gerektirdiği rollere önem verilmiştir.

Bu konuda Allah'ın Rasulü, Veda Hutbesi'nde, tesis edilen İslami sistemin bu konudaki yerini, ka-

dınların haklarının korunmasını ve bu hususta Allah'tan korkulmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca, kadınların bir Tanrı emaneti olduğunu, erkeklerin kadınların haklarına dikkat etmelerini hatırlatmıştır. Kadınların da erkeklerin haklarına saygılı olmalarını belirtmiştir. Buna göre erkeklerin en önemli vazifesi, kadınlarını koruyarak, aile şerefini yükseltmeleridir. İyi nesiller, meydana getirmeleridir. Kadınlar da kocalarının harim-i ismetine sahip olmaları gerekir. Erkeklerin, kadınları gerek yiyecek, gerekse giyecek ve sosyal ihtiyaçları yönünden toplumda geçerli kurallara göre sosyal konuma uygun şekilde belli bir düzeyde tutmaları gerekmektedir.

Görüldüğü gibi kadın hakları, İslam ailesinde, Batıdaki aile tipinden çok önce ele alınmış ve belli esaslara bağlanmıştır. İslamda kadın, daima ailede erkeğin can yoldaşı olarak düşünülmüştür.

Müslüman bir ailede kadın, esir ve köle değildir.

Erkeğin meşveret ortağı, hayat arkadaşı ve çocuklarının annesidir. Kadının en kutsal vazifesi, anne olmak ve neslini korumaktır. İslam, aile gibi toplumun en temel kurumlarından birini, en sağlam manevi temellere yerleştirerek; İslam toplumunun geleceğini teminat altına almıştır.

DİPNOTLAR

1. Bakara, 2/35.
2. Al-i İmran, 3/33.
3. Hucurat, 49/13.
4. Araf, 7/189.
5. İsra, 23-24.
6. İbnu'l-Hümmam, Fethu'l-Kadir, II/343; Buhari, Müslim, II/1086.
7. Tâc, II/283.
8. Tirmizi, Salât, 13. (I/320)
9. Tirmizi, Nikâh, 1 (III/391)
10. Şevkani, Neylü'l-Evtar, VI/179.
11. İbnu'l-Esir, Ali ibn Muhammed el-Cezerî, Üsdu'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahabe, VII/185, Kahire, 1970.
12. Zümer, 9.
13. Fâtır, 28.
14. İbn Abdul-berr, Camiu'l-Beyani'l-İlm ve Fadlih, 9-12.
15. Doç. Dr. Ali Toksan, Hz. Peygamber Devrinde Kadın, Diyanet Dergisi, cilt: 29, sayı: 4, Ekim-Kasım-Aralık, Ankara 1993, s. 68.

ÇELİK KAPI SİSTEMLERİ

- ✓Çıtalı Meşe
- ✓Yonca Ceviz
- ✓NidaGül
- ✓Beyaz Lake
- ✓Petek Limba
- ✓Labirent Maun
- ✓Flota
- ✓Osmanlı Maun Gül
- ✓Bakır
- ✓Turkuaz

Merkez Tel : 0.332. 233 98 82 - 0.332. 233 94 86

Fax : 0.332. 235 68 79

Fabrika Tel : 0.332. 251 28 86

Fax : 0.332. 251 47 09